MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(KOMPETENZA KOSTITUZZJONALI)

S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO

Seduta tat-28 ta' April, 2003

Rikors Numru. 644/1998/1

Domenico Savio sive Savio Spiteri

v.

Chairman tal-Awtorita` ta' l-Ippjanar u
L-Avukat Generali

Il-Qorti:

<u>Preliminari</u>

Rat ir-rikors ippresentat minn Domenico Savio sive Savio Spiteri fl-1 ta' April, 1998 li jghid hekk:

Illi l-Awtorita` ta' l-Ippjanar ordnat it-tnehhija ta' xoghol ta' bini minghajr permess minkejja l-pendenzi ta' proceduri kriminali kontra l-esponent li kien ukoll

appella minn Avviz ta’ Twettiq, liema ordni giet ezegwita bl-ghajnuna ta’ haddiema mid-Dipartiment tax-Xogholijiet u tal-membri tal-Forzi Armati u tal-Korp tal-Pulizija u b’hekk ipprivaw lill-esponent id-dritt tas-smiegh quddiem Tribunal imparzjali u ndipendenti.

Illi inoltre bl-agir abbuziv u llegali taghhom l-Awtorita` ta’ l-Ippjanar, tad-Dipartiment tax-Xogholijiet, il-Forzi Armati ta’ Malta u l-Korp tal-Pulizija minghajr ma stennew l-ezitu tal-kawzi u proceduri relattivi u billi ezegwew din it-tnehhija b’abbuz tal-poteri moghtija mill-ligi, bl-aktar mod mghaggel u distruttiv, minghajr ebda arti jew sengha u b’negligenza grossolana kkagunaw hsarat estensivi u periklu serju fil-bini ezistenzi mikri lill-esponent li b’hekk gie pprivat ukoll mill-possibbilita` li jaqla’ l-ghixien tieghu skond il-ligi.

Illi l-Awtorita` ta’ l-Ippjanar imxiet b’mod diskriminatorju kontra l-esponenti minhabba l-fehmiet politici tieghu u dana kontra d-dispozizzjonijiet tal-Artikoli 32 u 45(1) tal-Kostituzzjoni.

Illi minbarra dan l-esponenti gie assoggettat ghal trattament inuman jew degradanti bi ksur tal-Artikolu 36(1) tal-Kostituzzjoni.

Illi bhala rizultat in-negozju tal-esponent ilu wieqaf tlett snin u l-Bank sahansitra talab il-bejgh bis-Subbasta tal-proprjeta` tal-esponenti bi proceduri tas-Subbasta Numru 2/1998 liema mobbli gew maqbuda in forza tal-Mandat ta’ Qbid Ezekuttiv Numru 302/97.

Illi bl-agir tal-intimati u bil-hsarat estensivi kkagunati minnhom fil-proprjeta` tieghu, l-esponenti gie ddeprivat mit-tgawdija tal-proprjeta` tieghu billi sahansitra tilef il-mezz li jikseb l-ghixien tieghu u dana bi ksur tad-Drittijiet u Libertajiet fundamentali kif garantiti mill-Kostituzzjoni u mill-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-drittijiet tal-Bniedem.

Ghaldaqstant l-esponenti jitlob bir-rispett li dina l-Onorabbli Qorti tiddikjara li l-intimati bl-agir taghhom

kisru l-Artikoli 32(a), 36(1), 37 u 45(1) tal-Kostituzzjoni u tal-Artikoli 3 u 14 ta' l-ewwel Skeda kif ukoll l-Artikolu 1 tal-ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali, taghmel dawk l-ordnijiet, tohrog dawk l-atti u taghti dawk id-direttivi li tqies xierqa sabiex twettaq u tizgura t-twettieq ta Artikoli fuq imsemmija tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni Ewropeja (Kap 319) u taghti dawk il-provedimenti u r-rimedji necessarji u opportuni.

Rat ir-risposta tal-Avukat Generali (fol. 11) tal-15 ta' April, 1998 li li tghid hekk:

Illi r-rikors promotur huwa ghal kollox inutili, intempestiv u frivolu ghar-ragunjiet segwenti:

1. L-ewwelnett kwantu dirett kontra l-esponent in rappresentanza tal-Gvern ir-rikors imkien ma jispecifika liema addebiti qed jigu attribwiti lill-esponent u dan partikolarment in vista tal-fatt illi r-rikorrent jidher li m'huwiex qieghed jattakka l-validita ta' xi ligi izda qieghed biss jilmenta minn agir legittimu ta' l-awtoritajiet kompetenti.

2. Ir-rikorrent naqas li jipprevalixxi ruhu mid-diversi mezzi ta' rimedju provduti mill-Att 1 ta' l-1992 u senjament naqas li:

3. (a) japplika ghall-permess tal-bini meta rcieva l-'enforcement notice' biex b'hekk din kienet tibqa' pendenti sakemm l-applikazzjoni tigi kunsidrata mill-istadji kollha previsti minn dik il-ligi;

(b) naqas li jappella fit-terminu lill-Bord ta' Appelli ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar u meta dan ta' l-ahhar iddecieda li l-appell kien *fuori termine* (b'perjodu sostanzjali) naqas li jappella lill-Qorti ta' l-Appell.

Ir-rikorrent ghalhekk kellu kull opportunita` ampja li jadixxi lill-Qrati u li jkollu smiegh xieraq dwar il-kaz tieghu.

Huwa izda l-ewwel ghazel li jkompli jtella' bini illegali non ostante 'stop notice' mill-Awtorita u wara naqas li juza r-rimedji li taghtih il-ligi.

Illi ghaldaqstant l-esponent jissottometti illi dina l-Qorti ghandha tideklina milli tiehu konjizzjoni ta' l-azzjoni fit-termini ta' l-Artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni u ta' l-Artikolu 4 tal-Kap 319.

2. [1]Ir-rikorrent ghandu kawzi ohra pendenti dwar l-incident tat-twaqqiegh ta' bini imsemmi fir-rikors promotur u dawn huma, mill-inqas, (a) kawza fejn qed jitlob dikjarazzjoni ta' nullita` ta' l-'enforcement notice' u (b) kawza fejn qieghed iharrek lill-Gvern ghad-danni. L-ezistenza ta' dawn il-kawzi tikkontradixxi l-bazi ta' dan ir-rikors.

3. Illi l-fatti ta' dan il-kaz ma jqajjmu ebda kwistjoni dwar trattament inuman u degradanti jew dwar diskriminazzjoni politika kif allegat, bla spjegazzjoni, fir-rikors.

4. Illi l-vessatorjeta` tar-rikors tohrog ukoll mill-fatt illi r-rikorrent jiccita l-Artikolu 32 tal-Kostituzzjoni meta dan m'huwiex enforzabbli skond id-disposizzjoni ta' l-Artikolu 46 tal-Kostituzzjoni.

5. Illi l-esponent jixtieq jigbed l-attenzjoni tal-Qorti li kontestwalment mar-rikors in risposta r-rikorrent ipprezenta ukoll rikors iehor fl-istess ismijiet dwar meritu kwazi identiku (Rik. Nru 645/98 GCD appuntat ghas-smiegh ghas-17 ta' April 1998) u l-esponent jidhirlu li peress illi dawn il-kawzi huma konnessi ghandhom jinstemghu kontestwalment.

---

[1] Dana l-paragrafu kellu, presumibbilment, ikun enumerat bin-numru 3, izda qieghed jigi riprodott bl-istess enumerazzjoni kif migjub fl-atti; l-istess jinghad ghall-paragrafi 3, 4, u 5 li ghalhekk kellhom ikunu 4, 5 u 6.

Ghaldaqstant l-esponent jopponi l-akkoljament tat-talbiet tar-rikorrent.

Rat ir-risposta ta’ l-Awtorita` ta’ l-Ippjanar, ukoll tal-15 ta’ April, 1998 (fol. 13) li permezz taghha l-imsemmi Awtorita` wiegbet hekk:

Illi preliminarjament l-istess rikorrent ma ezawriex il-mezzi ghad-disposizzjoni tieghu u cioe`:

1. Wara li appella mill-avviz biex tieqaf u ta’ twettieq quddiem il-Bord ta’ l-Appell dwar l-Ippjanar u l-istess Bord presedut minn Dr Kevin Aquilina cahad l-istess appell stante li dan minflok appella fi zmien 15-il-gurnata minn notifika ta’ l-avviz halla t-terminu jiskadi abbondantement. Illi minn tali decizjoni dwar punt ta’ ligi, l-istess appellant iddecieda li ma jappellax quddiem il-Qorti ta’ l-Appell;

2. Illi oltre dan, l-istess rikorrent naqas fi zmien 21 gurnata mid-data ta’ l-avviz ta’ twettieq japplika biex jittenta jissana l-izvilupp bla permess li kellu f’liema kaz l-ezekuzzjoni tigi sospiza sakemm ikun hemm decizjoni finali fuq l-istess permess;

3. Illi oltre dan, l-istess ricentement applika biex jibni struttura simili ghand l-Awtorita’ ta’ l-Ippjanar;

4. Illi l-istess rikorrent fetah diversi kawzi kemm Malta kif ukoll Ghawdex u dan ferm wara l-esekuzzjoni li saret mill-Awtorita` ta’ l-Ippjanar u dana biex jattakka l-istess avviz ta’ twettieq u biex ifittex lill-istess Awtorita`, pulizija, dipartiment tax-xogholijiet, u forzi armati allegati danni sofferti minnu. Hekk kien hemm citazz 103/95PC fil-Qorti tal-Magistrati, Ghawdex, citaz. 676/95NA, citazz. 1219/95NA. Minn dawn giet deciza u michuda sa issa ic-citazz. 1219/95NA fid-29 ta’ Mejju, 1997;

5. Gie intavolat ukoll rikors kostituzzjonali numru 645/98/GCD li gie notifikat lill-Awtorita` gurnata qabel

dan ir-rikors u [l-kawza] hi appuntata ghas-smiegh ghas-17 ta' April, 1998.

Ghaldaqstant din l-Onorabbli Qorti ma ghandhiex tiehu konjizzjoni ta' l-istess rikors ghab-bazi ta' l-artiklu 42(2) tal-Kostituzzjoni. Fil-fatt din l-Onorabbli Qorti ppreseduta mill-Imhallef Said Pullicino fis-27 ta' Lulju 1995 fid-decizjoni fl-ismijiet Paul McKay versus l-Awtorita` ta' l-Ippjanar (fejn l-istess Qorti ghamlet referenza ghal decizjonijiet ohrajn) iddecidiet illi jekk wiehed ma ttentax kif jiddisponi l-istess artiklu 42(2) il-mezzi xierqa ta' rimedju li ghandu jew li kienu disponibbli ghalih dak iz-zmien, il-Qorti mhiex ser tezercita s-setghat taghha kostituzzjonali. Fil-fatt fid-decizjoni fil-Qorti ta' l-Appell Lawrence Cuschieri versus Prim Ministru deciza fis-6 ta' April 1995 (sede kostituzzjonali) ikkonfermat illi jekk oggettivament ir-rikorrent ma utilizzax ir-rimedji ghad-disposizzjooni tieghu, id-diskrezzjoni tal-Qorti taht l-artiklu 42(2) tal-Kostituzzjoni tieqaf hemm u ma tistax tkompli tisma' l-lanjanza tar-rikorrent.

Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost l-istess rikors sar vessatorjament u inutilment stante li fl-ewwel lok meta sar it-twaqqiegh ta' l-istruttura illegali, din saret ghab-bazi ta' l-artiklu 52(5) u 53 ta' l-Att I ta' l-1992 fejn l-istess rikorrent kellu avviz biex tieqaf u ripetutament kiser l-istess avviz billi finalment ikkompleta l-istess struttura illegali. L-istess twaqqiegh sar qabel ma l-istess Bord ta' l-Appell gie notifikat bl-appell mill-avviz (li kien wara rrizulta mill-istess Bord ta' l-Appell li kien sar abbundatament fuori termini (vide dok. TDA – kopja tas-sentenza tal-Bord);

Illi oltre dan kif jirrizulta mill-istess proceduri quddiem il-Qrati li saru dak iz-zmien, b'permezz ta' mandat nru. 454/1995 immarkat dok. TDA, l-istess rikorrent kien talab l-hrug ta' mandat ta' inibizzjoni kontra l-istess intimat biex jinibiegh milli jaqilghu concrete platform;

Illi ghal dan il-mandat kienet saret risposta mill-esponent (mmarkata Dok. TDB) fejn intalab li ma tintlaqax l-istess talba;

Illi saret ukoll nota ta' osservazzjonijiet dwar l-istess mandat mir-rikorrent (Dok. TDC) u nota responsiva ta' l-Awtorita` fejn intwera ukoll li fil-pendenza tal-mandat sar appell quddiem il-Bord ta' l-Appell (nonostante fuori termine) dwar l-Ippjanar (Dok. TDD) u ghaldaqstant fir-risposta nota *(sic!)* responsiva ta' l-Awtorita` Dok. TDE, nonostante li l-appell kien fuori termine, l-Awtorita` kienet ser tistenna l-ezitu ta' tali appell qabel ma tkompli bit-twettieq ta' l-avviz vis-a-vis il-platform;

Fis-seduta sar verbal mill-Awtorita` ta' l-Ippjanar fis-sens li twettieq mhux ser isir sakemm tigi determinata l-appell finalment ( u cjoe` anki wara appell lill-Qorti ta' l-Appell) jew wara kawza ntavolata ghab-bazi ta' l-artiklu 55. Stante li kien hemm ukoll pendenti appell kriminali, li ma kienetx inizjata b'Letter to Prosecute ta' l-Awtorita`, pero` minhabba uzu tal-post minghajr il-permessi tal-pulizija, Antonello Grech ghall-Kummissarju tal-Pulizija ddikjara li mhux ser jesegwixxi qabel ma jkun hemm decizjoni finali ta' l-appell kriminali minn-naha tal-pulizija (Dok. TDF). Il-Qorti cahdet il-mandat (Dok. TDG) izda ezatt wara d-digriet ir-rikorrent ghamel rikors identiku mandat numru 532/95 fil-Qorti ta' Ghawdex. Illi dan l-istess mandat gie michud ukoll u ezatt wara sar t-tielet mandat (532/95) fotokopja ta' l-ewwel wiehed, liema mandat rega' gie ukoll michud. Wara dan it-tielet mandat, inhareg mandat iehor simili 1731/95 din id-darba Malta u dan gie michud fid-29 ta' Awissu, 1995. Illi l-istess Awtorita` sa llum fil-fatt ghadha ma nehhietx il-platform tal-konkos stante li kien ghad hemm appell kriminali pendenti.

Fil-fatt l-istess akkuza tal-pulizija fil-kaz kriminali kopja hawn annessa mmarkata (Dok. TDH) kienet tirrelata mhux fuq il-canopy li twaqqghet izda biss fuq il-platform tal-konkos minghajr permess ta' l-Awtorita`

ta’ l-Ippjanar u tal-pulizija u ghar-rigward ta’ hanut minghajr permess u mhux fuq proceduri kriminali talli hemm canopy minghajr permess.

Illi l-ezekuzzjoni li saret tal-canopy ta’ fuq l-istess platform li kienet kompletament illegali saret wara li gew ezawriti l-proceduri regolari.

Illi l-istess twaqqiegh sar regolarment kif fil-fatt qed jigi ppruvat fil-kawzi fuq citati li ghadhom sa llum pendenti.

Illi l-istess Awtorita` agixxiet kif fil-fatt agixxiet f’kazijiet simili meta persuni jircievu avviz ta’ twettieq u biex jieqfu immedjatament u minflok ikomplu jiksru l-istess avviz billi jkomplu ghaddejjin bil-bini abbuzivament kif jista’ jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

Illi l-Awtorita` ta’ l-Ippjanar la taf x’inhuma l-fehmiet politici tar-rikorrent u lanqas ma ghandha l-ebda interess tkun taf x’inhuma stante li kulhadd hu suggett ghall-ligi u obbligat jobdi avviz biex jieqaf minn bini illegali u f’nuqqas ibati l-konsegwenzi ta’ l-agir illegali tieghu;

Illi l-Awtorita` ta’ l-Ippjanar waqqghet canopy quddiem ir-restaurant ta’ l-istess rikorrent u sahansitra naddfet il-post quddiem l-istess restaurant;

Illi kien l-istess rikorrent illi ghazel li ma jergax jiftah ir-restaurant tieghu u ma giex impedut mill-istess Awtorita` li jkompli jopera l-istess restaurant.

Illi ma kien hemm ebda trattament inuman u la kien hemm ebda hsarat fil-proprjeta` ta’ l-istess rikorrent kif fil-fatt qed jigi ppruvat fic-citazzjonijiet iktar ‘l fuq imsemmija;

Illi ma kien hemm ebda ksur ta' l-artikolu 32A[2] tal-Kostituzzjoni stante li l-istess ma giex ipprivat mit-tgawdija tal-proprjeta' tieghu u cjoe` ir-restaurant izda biss itnehhietlu canopy illegali skond il-ligi;

Illi ma kien hemm ebda ksur ta' l-artikolu 36(1) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni stante li ma gie privat minn ebda proprjeta` li kellu l-istess rikorrent izda tnehhietlu canopy illegali li kellu fuq bicca art tal-Gvern li ma kienitx proprjeta` ta' l-istess rikorrent;

Illi ma kien hemm ebda ksur ta' l-artikolu 45(1) u lanqas tal-Konvenzjoni Ewropeja ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u ma saret l-ebda diskriminazzjoni kontra l-istess rikorrent;

Ghaldaqstant l-istess talbiet tar-rikorrent ghandhom jigu michuda.

Rat l-atti kollha tal-kawza; semghet il-provi fid-diversi udjenzi; semghet ukoll lid-difensuri tal-partijiet (ghalkemm ghat-trattazzjoni finali deher biss id-difensur tar-rikorrent – ara l-verbal tat-22 ta' April, 2002, fol. 218 *et seq.*); ikkunsidrat:

<u>Il-Ligi</u>

Qabel xejn tajjeb li jigi precisat liema huma d-disposizzjonijiet tal-ligi li r-rikorrent qed jghid li gew lezi fil-konfront tieghu. Kif jidher car mit-talba fir-rikors promotorju – l-ahhar paragrafu tieghu, riprodott testwalment aktar 'l fuq f'din is-sentenza – ir-rikorrent Spiteri qed jallega ksur tal-Artikoli 32(a), 36(1), 37 u 45(1) tal-Kostituzzjoni, kif ukoll l-Artikoli 3 u 14 u l-Artikolu 1 ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea. Ghalkemm fl-ewwel paragrafu tar-rikors hemm accenn ghall-privazzjoni mid-dritt tas-smigh xieraq, <u>ebda disposizzjoni tal-ligi ma giet invokata fit-talba</u>,

[2] Presumibbilment din hi referenza ghall-Artikolu 32(a) tal-Kostituzzjoni.

ghalkemm din il-Qorti sejra tinvesti xorta wahda l-kwistjoni ta’ smigh xieraq.

L-Artikolu 32(a) tal-Kostituzzjoni ma hux artikolu li jikkonferixxi xi dritt azzjonabbli taht l-Artikolu 46(1) ta’ l-istess Kostituzzjoni. Huma biss l-Artikoli 33 sa 45 li jikkonferixxu tali dritt. L-Artikoklu 33 huwa ta’ natura dikjaratorja, intiz proprju biex jintroduci l-artikoli li jigu mmedjatament warajh. Ghalhekk dana l-artikolu, cioe` 33(a), ser jigi injorat ghall-finijiet ta’ din il-kawza li evidentement qed issir, ghal dak li jirrigwarda l-Kostituzzjoni, taht l-Artikolu 46 ta’ l-istess Kostituzzjoni.

L-Artikolu 36(1) tal-Kostituzzjoni jipprovdi ghal protezzjoni minn trattament inuman jew degradanti. Din id-diposizzjoni tipprovdi testwalment hekk: *“Hadd ma ghandu jigi assoggettat ghal piena jew trattament inuman jew degradanti.”* L-Artkiolu 37 jipprovdi protezzjoni minn privazzjoni ta’ proprjeta` bla kumpens; filwaqt li l-Artikolu 45(1) jipprovdi testwalment hekk: *“Bla hsara ghad-disposizzjonijiet tas-subartikoli (4), (5) u (7) ta’ dan l-artikolu, ebda ligi ma ghandha taghmel xi disposizzjoni li tkun diskriminatorja sew fiha nnifisha jew fl-effett taghha.”*

Kwantu ghall-Konvenzjoni Ewropea, l-Artikolu 3 hu kwazi identiku ghall-Artikolu 36(1) tal-Kostituzzjoni, u jipprovdi li *“Hadd ma ghandu jigi assoggettat ghal tortura jew ghal trattament jew piena inumana jew degradanti.”* L-Artikolu 14, invece, jipprovdi li *“It-tgawdija tad-drittijiet u libertajiet kontemplati f’din il-Konvenzjoni ghandha tigi assigurata minghajr diskriminazzjoni ghal kull raguni bhalma huma s-sess, razza, kulur, lingwa, religjon, opinjoni politika jew opinjoni ohra, origini nazzjonali jew socjali, assocjazzjoni ma’ minoranza nazzjonali, proprjeta`, twelid jew status iehor.”* L-Artikolu 1 ta’ l-Ewwel Protokoll, imbghad, jipprotegi t-tgawdija pacifika tal-“possedimenti” ta’ dak li jkun. Din il-Qorti sejra wkoll tirriproduci dina d-disposizzjoni testwalment peress li t-tielet parti taghha hija partikolarment importanti f’dan il-kaz: *“Kull persuna naturali jew persuna morali ghandha dritt ghat-tgawdija pacifika tal-possedimenti taghha. Hadd ma ghandu jigi pprivat mill-possedimenti tieghu hlief fl-interess pubbliku u*

bla hsara tal-kundizzjonijiet provduti bil-ligi u bil-principji generali tal-ligi internazzjonali. Izda d-disposizzjonijiet ta' qabel ma ghandhom b'ebda mod inaqqsu d-dritt ta' Stat li jwettaq dawk il-ligijiet li jidhrulu xierqa biex jikkontrolla l-uzu ta' proprjeta`skond l-interess generali jew biex jizgura l-hlas ta' taxxi jew kontribuzzjonijiet ohra jew pieni." (sottolinear ta' din il-Qorti).

Dawn huma, mela, l-artikoli tal-ligi li r-rikorrent qed jallega li gew vjolati fil-konfront tieghu. Kif inghad aktar 'l fuq, fl-ewwel paragrafu tar-rikors tieghu huwa jghid ukoll li gie pprivat minn smigh xieraq u ghalkemm ma jinvoka ebda disposizzjoni partikolari ta' ligi, din il-Qorti sejra tinvesti l-kwistjoni fid-dawl kemm ta' l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea kif ukoll tal-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni.

Il-fatti

Din il-kawza tirrigwarda xoghol ta' demolizzjoni imwettaq mill-Awtorita` ta' l-Ippjanar fis-26 ta' April, 1995 in konnessjoni ma' proprjeta` fix-Xlendi. Mill-provi jirrizulta li r-rikorrent kien jiggestixxi ristorant fix-Xlendi, u f'xi zmien iddecieda li jaghmel estensjoni tal-lokal tieghu billi l-ewwel ghamel bhal speci ta' pjattaforma tal-konkrit barra u quddiem il-faccata ta' l-istess lokal u wara ghalaq kollox bi struttura ta' l-injam wara li hareg speci ta' *canopy* jew veranda (ukoll ta' l-injam) minn ma' l-art tal-gallerija fl-ewwel sular. Kif kienet din l-istruttura jew estensjoni tal-hanut jidher car f'diversi ritratti ezibiti kemm mill-istess rikorrent kif ukoll mill-Awtorita` intimata – ara Dokti. DS1 u DS2, fol. 65; Dok. DS7, fol. 78; u Dok. JF1, fol. 204. Tinsab ukoll deskritta tajjeb fid-deposizzjoni ta' Carl Scerri, partikolarment a fol. 122. F'dan l-ispeci ta' *"conservatory"* hekk mahluq kien hemm bankijiet u mwejjed bhala estensjoni tar-ristorant. Ga fl-20 ta' April, 1993 l-Awtorita ta' l-Ippjanar kienet harget *stop notice* fir-rigward ta' dan l-izvilupp, izda r-rikorrent xorta wahda baqa' ghaddej ftit ftit bix-xoghol, l-ewwel tal-pjattaforma imbghad ta' l-istruttura ta' l-injam, sa ma lesta l-estensjoni kollha; u ghalhekk fit-3 ta' Jannar, 1995 harget *stop and enforcement notice* – ara d-deposizzjoni ta' Carl Scerri in kontro-ezami, fol. 126, u dik ta' Mark Cini, fol. 144; ara

wkoll id-Dok. VDG1 a fol. 150. Ir-rikorrent, fid-deposizzjoni tieghu a fol. 86, jammetti li din l-estensjoni kollha kienet bla permess ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar:

"Qed nigi mistoqsi mill-Qorti jekk meta ghamilna l-veranda u l-platform jien ghan-nom tal-kumpanija jew ahna li konna qed niggestixxu dan ir-restaurant tlabniex xi permess. Nghid li iva, tlabna permess lill-Planning Authority. Jien nghid li t-talba ghall-permess lill-Awtorita` ta' l-Ippjanar ghamilniha fl-1992. Mistoqsi mill-Qorti jekk pero` l-permess ta' l-Awtorita` tal-Ippjanar kien hareg qabel ma bdejna l-veranda, jew il-platform, jien nghid li effettivament kemm il-veranda u kif ukoll il-platform kienu bdew, anzi wahda minnhom il-veranda kienet saret qabel ma effettivament applikajna lill-Awtorita` tal-Ippjanar. Nghid li l-platform bdejna naghmluh ukoll qabel ma kellna l-permess tal-Awtorita` tal-Ippjanar u dan peress li sa fejn naf jien konna gibna l-permess tal-Lands Department."

Peress li wara li kien hareg l-i*stop and enforecement notice* il-*canopy* ma kienitx tnehhiet mir-rikorrent u anqas kienet saret xi applikazzjoni biex tipprova tirregolarizza l-posizzjoni, l-Awtorita` ta' l-Ippjanar iddecidiet li tiddemolixxi dina l-istruttura. S'intendi, biex titnehha l-*canopy* kellha titnehha l-istruttura kollha li kienet qed terfa' l-istess *canopy*, inkluzi l-pilastri vertikali. Kemm ix-xhud John Agius, *Senior Enforcement Officer* ma' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar (fol. 128), kif ukoll ix-xhud Mark Cini (fol. 144) spjegaw li sal-gurnata ta' qabel ma saret l-operazzjoni ta' demolizzjoni huma kienu ivverifikaw mar-registru tal-Bord ta' l-Appell dwar l-Ippjanar biex jaraw jekk kienx dahal xi appell mill-i*stop and enforcement notice* u kienu gew infurmati li ma kien hemm ebda appell simili. Kif inghad, fis-26 ta' April, 1995 saret l-operazzjoni ta' demolizzjoni ta' l-istruttura li kien hemm fuq il-pjattaforma taht is-supervizjoni tal-Perit Lucien Stafrace. Ir-rizultat tal-operazzjoni jinsab dokumentat fir-ritratti Dokti. DS8 (fol. 78), DS12 sa DS16 (fol. 82), KS1 (fol. 118), u JF2 u JF3 (fol. 205 u 206). Jirrizulta wkoll sodisfacentement pruvat li qabel ma dahlet il-gaffa biex taqla' dawk il-partijiet ta' l-istruttura li kienu b'xi mod imwahhla, tnehhew dawk l-

oggetti – bhal imwejjed, bankijiet, *panels* bil-hgieg li kienu jaghlqu u jdwarru l-istruttura[3], apparat tal-arja kundizzjonata – li setghu jitnehhew bla ma jinkisru, u dan sar kemm mill-impjegati tar-rikorrent kif ukoll minn nies li kienu gabu maghhom l-ufficjali ta' l-Awtorita` ta' l-Ippjanar. Xi jumejn jew tlieta wara, impjegati tal-Awtorita` regghu marru biex inehhu id-debri` li kien thalla (ara d-deposizzjoni ta' Joseph Penza, fol. 156). Kwantu ghall-pjattaforma, din kellha titnehha f'data sussegwenti izda, kif fissru kemm John Agius (fol. 129) kif ukoll Joseph Felice (fol. 207), ma tnehhietx fil-gurnata stabbilita mill-Awtorita` ta' l-Ippjanar peress li nel frattemp kien inhareg mandat ta' inibizzjoni fir-rigward ta' l-istess pjattaforma.

Id-diversi lmenti

L-allegazzjoni ta' "nuqqas ta' smigh xieraq" maghmula fl-ewwel paragrafu tar-rikors hi bbazata, skond ir-rikorrent, fuq il-fatt li fil-gurnata li fiha saret id-demolizzjoni ta' l-istruttura in kwistjoni kien hemm appell mill-i*stop and enforcement notice* pendenti quddiem il-Bord ta' l-Appelli dwar l-Ippjanar, kif ukoll kien hemm xi kawzi ta' natura penali pendenti quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex). Skond l-appellant, bil-agir taghha fis-26 ta' April, 1995 l-Awtorita` ipprivatu milli jkollu l-vertenza bejnu u bejn l-istess Awtorita` deciza "quddiem Tribunal imparzjali u ndipendenti". Dan l-ilment, pero`, huwa infondat. Huwa veru li r-rikorrent Spiteri <u>ipprova</u> jappella mill-imsemmija *stop and enforcement notice* quddiem l-imsemmi Bord, pero` l-appell tieghu, apparti li gie pprezentat lill-Awtorita` ta' l-Ippjanar minflok lill-Bord – u dan jispjega ghala sas-26 ta' April il-Bord kien ghadu ma jaf xejn dwar l-ezistenza ta' dana l-appell – gie materjalment ippresentat biss fis-17 ta' Frar, 1995. Ir-rikorrent ma kienx f'posizzjoni jispjega min effettivament ha r-rikors il-Furjana jew il-Bank (ara d-deposizzjoni tieghu a fol. 87); pero` meta eventwalment l-appell gie a konjizzjoni tal-Bord (fl-10 ta' Lulju, 1995) u l-Bord iddecieda li jisimghu xorta wahda, <u>il-partijiet qablu li l-appell kellu jitqies bhala li gie prezentat fis-17 ta' Frar, 1995</u>, data li tikkorrispondi mat-timbru li jidher fuq il-

[3] Ara wkoll ir-ritratti DS2 u JF1.

fotokopja tar-rikors ta' appell a fol. 36. Dan il-qbil dwar din id-data jirrizulta mill-ewwel paragrafu tad-decizjoni tal-Bord (decizjoni tas-26 ta' Jannar, 1996) a fol. 16. B'dik id-decizjoni il-Bord wasal ghall-konkluzjoni li l-appell kien gie prezentat fuori termine, u dan peress li, anke jekk wiehed kellu jiehu d-data tas-17 ta' Frar, 1995, ma kienx gie prezentat entro l-hmistax-il gurnata min-notifika tal-avviz ta' twettiq. Minn din id-decizjoni tal-Bord ma kien hemm ebda appell lill-Qorti ta' l-Appell. Ghalhekk ir-rikorrent ma jistax jghid li bl-agir taghha fis-26 ta' April, 1995 l-Awtorita` ta' l-Ippjanar ipprivatu milli jkollu l-vertenza dwar l-i*stop and enforcement notice* deciza minn tribunal imparzjali u indipendenti; kien huwa stess li ppriva lilu nnifsu mill-possibilita` ta' tali appell lill-Bord imsemmi peress li pprezenta r-rikors wara l-gheluq taz-zmien stabbilit skond il-ligi. Kwantu ghall-kawzi penali pendenti fis-26 ta' April, 1995, dawn jirrizulta li kienu erbgha, u kopji tac-citazzjonijiet relattivi jinsabu ezibiti a fol. 73 sa 76. Permezz ta' dawn ic-citazzjonijiet ir-rikorrent Spiteri (u, fil-kaz ta' tnejn minn dawn ic-citazzjonijiet, anke persuni ohra – Anthony Vella, Fr. Renato Valenti[4], u Shawn[5] Spiteri) gie msejjah biex iwiegeb ghall-imputazzjonijiet li jipotizzaw diversi reati (ta' natura kontravvenzjonali) principalment in konnessjoni ma' xi haga li huwa kien, ripetutament, ghamel fi, fuq jew in konnessjoni ma' l-imsemmija pjattaforma, pero` anke talli ma obdiex l-ordnijiet legittimi tal-Pulizija. F'dawn il-kawzi penali l-Awtorita` ta' l-Ippjanar ma kienitx parti, ghalkemm, presumibbilment, il-Pulizija kienu ser itellghu ufficjali ta' l-imsemmija Awtorita` bhala xhieda. Il-vertenza f'dawn il-kawzi kienet, ghalhekk, jekk f'data jew dati partikolari kienx gie kommess reat jew reati specifici, bil-konkorrenza ta' l-element materjali u formali rikjest ghal kull wiehed minn dawk ir-reati. L-esistenza o meno ta' dawk ir-reati bl-ebda mod ma kienet tiddependi minn jekk tkunx ghadha tezisti, fid-data tas-smigh tal-kawza penali, l-istruttura li tnehhiet fl-operazzjoni tas-26 ta' April, 1995. Ghalhekk f'dana l-kaz ma tqum ebda kwistjoni ta' nuqqas ta' smigh xieraq, sia jekk taht il-Kostituzzjoni u sia jekk taht il-Konvenzjoni Ewropea.

---

[4] Jew Valente.
[5] Jew Sean.

Kwantu ghall-allegazzjoni ta’ trattament inuman jew degradanti, dana l-ilment huwa, fil-fehma ta’ din il-Qorti, wiehed altament fieragh. L-operazzjoni kienet semplicement wahda ta’ demolizzjoni ta’ struttura mibnija illegalment. Din jirrizulta li saret bil-prudenza kollha mehtiega fic-cirkustanzi tal-kaz. Kif diga nghad, affarijiet li setghu jitnehhew minghajr ma ssirilhom hsara – bankijiet, imwejjed, *panels* li kienu jinqalghu, ecc. – tnehhew qabel ma dahlet il-gaffa. Jekk kien hemm xi nuqqas, fis-sens li ma intuzatx is-sengha u l-hila rikjesta f’operazzjonijiet ta’ din ix-xorta b’mod li saret xi hsara li setghet giet evitata, r-rikorrent kellu dejjem ir-rimedju ta’ kawza ghal danni – u fil-fatt mill-provi jirrizulta li kawza simili giet effettivament prezentata fil-Prim Awla. Din il-Qorti qrat aktar minn draba, u b’attenzjoni kbira, iz-zewg deposizzjonijiet tar-rikorrent moghtija fl-24 ta’ April, 1998 (fol. 86 *et seq.*) u fil-5 ta’ Gunju, 1998 (fol. 95 *et seq.*) izda ghadha ma tistax tifhem x’kien verament qed izomm lir-rikorrent milli jerga’ jiftah ir-ristorant – minghajr l-estensjoni fuq barra li kien ghamel – ghan-negozju[6]. Dan il-punt qed jigi pprecizat ghax l-appellant jallega fir-rikors promotur li hu, bl-agir ta’ l-Awtorita`, “gie pprivat ukoll mill-possibilita` li jaqla’ l-ghixien tieghu skond il-ligi”. Dak li certament impressjona lil din il-Qorti huma l-esagerazzjonijiet – li effettivament jammontaw ghal fatti inveritjeri – fid-deposizzjoni tar-rikorrent. Hekk, per ezempju, jghid li l-Awtorita` ta’ l-Ippjanar gabet fuq il-post ghall-fini ta’ demolizzjoni “suldati bil-*machine guns*” (fol. 89), fatt michud kategorikament mill-Ispettur Antonello Grech (fol. 108) li fisser li kullma kien hemm bhala membri tal-Forzi Armati kien Warrant Officer u xi zewg suldati (li hadd minnhom ma kien armat), u dan sabiex jekk il-haddiema tad-Dipartiment tax-Xogholijiet ghal xi raguni ma jhaddmux il-gaffa, din tkun tista’ tithaddem mis-suldati. Ir-rikorrent qal ukoll li f’certu perjodu huwa kien ircieva diversi telefonati u ittri anonimi ta’ theddid li kienet ser titwaqqalu l-veranda minhabba li kellu jitla’ jixhed quddiem il-Kummissjoni ghall-

[6] Per ezempju, jekk, kif jirrizulta, il-provvista ta’ l-elettriku kienet tnehhiet fis-26 ta’ April, 1995 proprju minhabba l-operazzjoni ta’ demolizzjoni (ara fol. 96), x’zamm lir-rikorrent milli jerga’ jitlob li jigi ripristinat il-kurrent elettriku wara l-operazzjoni?

Amministrazzjoni tal-Gustizzja fil-konfront ta’ Magistrat. Ir-rikorrent baqa’ ma pproduca anqas wahda minn dawn is-suppost ittri anonimi, u jirrizulta li anqas irrapporta dawn it-telefonati jew ittri lill-Pulizija. Id-deposizzjoni tar-rikorrent f’dan ir-rigward mhux ta’ min joqghod fuqha.

Din il-Qorti tifhem li r-rikorrent semma dawn is-suppost telefonati u ittri anonimi biex jipprova jikkonvinci lil din il-Qorti li l-operazzjoni ta’ demolizzjoni kienet motivata minn xi forma ta’ vendikazzjoni indirizzata fil-konfront tieghu. Jallega wkoll li d-demolizzjoni saret fil-konfront ta’ din l-istruttura minhabba li r-ristorant tieghu kien jigi frekwentat minn nies prominenti ta’ partit politiku partikolari (ara fol. 89 u 96-97), u li ghalhekk kien hemm diskriminazzjoni politika. Din l-allegazzjoni ta’ diskriminazzjoni, politika jew xort’ohra[7], ma giet b’ebda mod pruvata. Il-Qorti taghmel referenza ghad-deposizzjoni dettaljata tax-xhud, prodott mill-istess rikorrent, Carl Scerri, tas-26 ta’ April, 1999, fol. 121 sa 126. Dana elenka diversi stabbilimenti li wkoll kellhom xi strutturi li kienu illegali, u li fil-konfront taghhom kollha ittiehdet xi forma ta’ azzjoni. F’dawn il-kazijiet l-ohra kollha jew l-istruttura tnehhiet mis-sid jew il-posizzjoni kienet giet regolarizzata wara li kienet saret applikazzjoni skond il-ligi ghal dana l-fini. Fil-kaz tar-rikorrent, invece, mhux biss dana ma ottemperax ruhhu mal-ligi, izda minkejja d-divjet li huwa kellu baqa’ xorta wahda ghaddej bl-izvilupp. L-operazzjoni ta’ demolizzjoni, ghalhekk, b’ebda mod ma tista’ titqies li kienet wahda diskriminatorja.

Fl-ahharnett, kwantu ghall-allegazzjoni li huwa gie pprivat mill-proprjeta` tieghu jew mit-tgawdija pacifika tal-possedimenti tieghu, din l-allegazzjoni hija wkoll infondata. Ir-rikorrent b’ebda mod ma pprova li l-istruttura demolita kienet koperta bil-permess jew permessi mehtiega. Anke jekk id-demolizzjoni ta’ dina l-istruttura tista’ tikkwalifika bhala “tehid ta’ pussess b’mod

---

[7] Il-Konvenzjoni Ewropea tipprojbixxi kull forma ta’ diskriminazzjoni, a differenza ta’ l-Artikolu 45 tal-Kostituzzjoni fejn id-definizzjoni ta’ diskriminazzjoni hija limitata – ara s-subartikolu (3) ta’ l-imsemmi Artikolu 45.

obbligatorju ta' proprjeta`" (minghajr kumpens), tali azzjoni hija koperta bl-eccezzjoni kontemplata fil-paragrafu (b)[8] tas-subartikolu (2) tal-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni. Mill-banda l-ohra, l-Artikolu 1 ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea, fit-tielet paragrafu tieghu, jippermetti li Stat jikkontrolla l-uzu ta' proprjeta` skond l-interess generali. Ma hemm ebda allegazzjoni li l-ligi li a bazi taghha saret id-demolizzjoni tal-istruttura meqjusa illegali ma hijiex ligi maghmula fl-interess generali. Konsegwentement anke din l-allegazzjoni hija infondata.

<u>Decide</u>

Ghall-motivi premessi, tichad it-talbiet kollha tar-rikorrent, bl-ispejjez kontra tieghu.

--------------------------------TMIEM--------------------------------

[8] "…bhala konsegwenza ta' ksur tal-ligi…".